

Съдържание

Предговор / 7

*

Димитър Михайлов. Сюжетът на един разговор за статута на модерния поет (Пенчо Славейков – Стоян Михайловски – д-р Кръстев) / 10

*

Михаил Неделчев. За политиката като тема у Стоян Михайловски / 20

Вихрен Чернокожев. „Книга за българския народ“, или как се отглежда безгражданственост / 25

Владимир Янев. За апофтегмите на Стоян Михайловски / 30

Пламен Антов. Стоян Михайловски в конвенциите на Възраждането и извън тях: еротика на робското тяло / 36

Светлана Стойчева. Боян Магесникът – скритата фигура на българския дух / 53

Бисера Дакова. Един скрит диалог: Стоян Михайловски и „младите“ в краевековния модус на езика / 79

Лора Шумкова. Невидимият град на Стоян Михайловски / 95

Емилия Алексиева. „Източните легенди“ на Стоян Михайловски / 107

Калин Михайлов. От идеята за Бога до личността на Бога (За религиозната лирика на Стоян Михайловски) / 113

Александра Малаш. „Поема на злото“: още една интерпретация на грехопадението / 124

Росица Чернокожева. Стоян Михайловски: познанието в детския поглед към света / 150

*

Елка Димитрова. Пенчо Славейков и Ботевите отражения / 154

Николай Чернокожев. Съд и присъди в поетическия свят на Пенчо Славейков / 164

Иван Сарандев. Ницшевата идея за „вечното завръщане“ и „Химни за смъртта на Сврѣхчовека“ / 182

Камелия Спасова, Мария Калинова. Корпус и „Мисъл“. Операции и опции на модернизма / 190

Иван Христов. Пенчо Славейков. Модернисткото разбиране на понятието родно / 202

Биляна Курташева. Антологиите като експортен канон / 214

Виолета Русева. Пенчо Славейков, „На Острова на блажените“: българската литература като друга / 223

Камен Михайлов. Ненаписаните, но публикувани произведения на Пенчо Славейков / 247

Ани Бурова. Хипостазите на автора / 259

Антония Велкова-Гайдаржиева. Пенчо Славейков и критическите езици на модерността (Димо Кьорчев и Васил Пундев) / 269

Едвин Сугарев. Пенчо Славейков и Гео Милев / 287

Мая Гърчева. Пенчо Славейков и Гео Милев: преводачи на Ницшевата поезия / 296

*

Стоянка Михайлова. „Той бе човек стихия...“ / 307

Бележки за авторите / 313

ПРЕДГОВОР

Фигурите на Стоян Михайловски и Пенчо Славейков са здраво обвързани помежду си във всякакъв смисъл – и външно-биографично, доколкото и двамата са в най-тесния кръг сътрудници на „Мисъл“ от създаването на списанието до самия му край, но още повече в литературноисторически аспект, доколкото творчеството им е знаково свързано с поствъзрожденския етап на българската литература, с разтварянето ѝ към универсални хоризонти.

Но те са обвързани и в своите отлики, по мястото, което литературният канон им е отредил: единият като първият, образцовият български сатирик, като поет и „трибун“, страстно и безостатъчно отдаден на политическата екстатика на своето време; другият – обратно – олимпийски извисен над „бренното“, над „стъгдата“ и „врявата на деня“, последователно отстояващ неокантианския императив за самоцелност на естетическото и с това решително проправил пътя на модернизма в българската култура.

Тъкмо тази обща, идентична дори в различията си роля на двамата творци, тяхната фундаментална положеност в модерното, ангажираността им с различни негови аспекти – в широчина и дълбочина – мотивира избора на обединяващия наслов на сборника (редно е тук да подчертаем заслугата на колегата Румен Шивачев – идеята за заглавието е неговият принос към сборника). Насловът разкрива амбицията на проекта да разгледа отделни аспекти на модерното в творчеството на двамата автори. Модерното преди всичко в един стеснен, естетически аспект. Но също и в по-широк аспект: например *политическото* и *религиозното* като форми, чрез които модерността навлиза в българското общество в края на XIX век. И разбира се – модерността като един цялостен концептуален ангажимент с дискурсите на *сатирическото* и *философското*, чиято противоположност в крайна сметка е по-скоро привидна, както доказва творчеството на първия от двамата.

Различни аспекти от този сложно, в някакъв смисъл антитетично конструиран сюжет се разискват в статиите, съставляващи настоящия сборник – отчасти пряко, чрез директна съпоставка, в строго литературен, естетически план (I дял), или пък в един външно-биографичен

план (IV дял). Но тези дялове са по-скоро рамката на сборника. Неговата сърцевина представляват останалите два дяла. Вторият от тях съдържа текстове, посветени на различни аспекти от творчеството и идеите на Ст. Михайловски; и в този си вид той, може да се каже, е първият по рода си тематичен сборник. Досега творческото дело на една от най-неконвенционалните фигури от зората на модерната българска литература, съчетаваща по уникален и често противоречив начин традициите на критическия реализъм (и дори в някакъв смисъл тези на възрожденската поезика) с началата на модернизма, не е било обект на подобно многоаспектно разглеждане. (Тук можем да изразим съжалението си, че няколко заявени текста, които биха уплътнили още повече творческата фигура на поета, не бяха завършени и предадени в срок, въпреки неколнократното му удължаване.) Третият дял на сборника е посветен на творчеството на П. П. Славейков. При наличието на далеч по-всеобхватен корпус от изследвания върху този автор, амбицията на съставителите е била да се предложат текстове, които – предимно от позициите на една нова, съвременна изследователска чувствителност – нюансират отделни страни от фундаменталното наследство на естетика, поета и преводача Славейков.

Двата успоредни прочита, съставляващи основния обем на сборника, чрез самия акт на съвместяването си между кориците на едно книжно тяло, интерферират помежду си, взаимодействат, плетат сложен, многопластов интертекст, чийто основен автор в последна сметка е самият читател.

Ядрото на сборника представляват текстове, прозвучали като доклади на юбилейната научна конференция, формално посветена на 150-годишнината от рождението на Стоян Михайловски и 140-годишнината от рождението на Пенчо Славейков, която бе организирана от Института за литература при БАН през 2006 г. Останалата част от събраните тук статии са предложени впоследствие, а някои са и специално написани за този сборник. Автори на текстовете са научни сътрудници от Института за литература и преподаватели в СУ „Св. Климент Охридски“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и Нов български университет.

От редколегията